

(Instructions: All question carry equal Marks)

Q.1 ભારતીય સમાજના પરિવર્તનમાં શિક્ષણની ભૂમિકા વિશે જણાવો. તેમજ સંસ્થાનવાદી સમયગાળાથી આજના દિવસ સુધીની શિક્ષણ પ્રણાલીની ઉત્ક્રાંતિ અને સામાજિક ગતિશીલતા પર તેની વિવિધ અસરોનું વિશ્લેષણ કરો. (14 Marks)

Or

Q.1 (A) ભારતીય સમાજના ઘડતરમાં સમૂહ માધ્યમો (મીડિયા) ની ભૂમિકા વિશે સમજાવો. તેમજ મીડિયા સામાજિક વલણો, સંસ્કૃતિ અને જાહેર અભિપ્રાયને કેવી રીતે પ્રભાવિત કરે છે? તે વિશે જણાવો. (7 Marks)

Q.1 (B) ભારતમાં સાંપ્રદાયિકતાના કારણો અને પરિણામો શું છે? તે વિશે સમજાવો. તેમજ સામાજિક સંવાદિતા અને રાષ્ટ્રીય એકતા પર તેની અસરો વિશે ચર્ચા કરો. (7 Marks)

Q.2 'સંસ્કૃતિ' વિશે સમજાવો. તેમજ 'સંસ્કૃતિ' અને 'સભ્યતા' વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. (14 Marks)

Or

Q.2 (A) હેરિટેજ સિટી અમદાવાદના કોઈપણ બે સ્મારકો વિશે નોંધ લખો. (7 Marks)

Q.2 (B) સાંસ્કૃતિક પરંપરાઓને જાળવવામાં અને તેના પ્રસાર (ફેલાવો) કરવામાં તહેવારો અને ધાર્મિક વિધિઓ શું ભૂમિકા ભજવે છે? તેના વિશે જણાવો. (7 Marks)

Q.3 ભારતના બંધારણમાં આપવામાં આવેલ મૂળભૂત અધિકારો વિશે વર્ણન કરો. તેમજ ભારતીય નાગરિકની ફરજો વિશે પણ વિસ્તારથી જણાવો. (14 Marks)

Or

Q.3 (A) રાજ્યના નીતિના નિર્દેશક સિદ્ધાંતો છે? તે વિશે જણાવો. તેમજ શું તેઓને કાયદાની અદાલત દ્વારા લાગુ કરી શકાય છે? તેના વિશે ચર્ચા કરો. (7 Marks)

Q.3 (B) આપણા રાષ્ટ્રમાં લોકશાહીની સૌથી મહત્વની પાંચ સંસ્થાઓ કઈ છે? તે વિશે જણાવો. તેમજ આ દરેક સંસ્થા વિશે નોંધ લખો. (7 Marks)

Q.4 રાષ્ટ્રીય, રાજ્ય અને સ્થાનિક સ્તરે ભારતીય વહીવટી તંત્રની રચના અને કામગીરીની ચર્ચા કરો. તેમજ વહીવટના આ સ્તરો ભારત દેશમાં એકંદરે શાસનમાં કેવી રીતે ફાળો આપે છે? તે વિશે સમજાવો. (14 Marks)

Or

Q.4 (A) રાષ્ટ્રીય સ્તરે ભારત સરકારની આંતરિક સ્તરની વિવિધ વહીવટી સંસ્થાઓની મુખ્ય ભૂમિકાઓ અને તેમની જવાબદારીઓ વિશે નોંધ લખો. (7 Marks)

Q.4 (B) ભારતીય વહીવટી તંત્ર દ્વારા વિકાસ નીતિઓને અસરકારક રીતે લાગુ કરવામાં આવતા પડકારો વિશે ચર્ચા કરો. તેમજ આ પડકારો વિવિધ સ્તરે શાસનને કેવી રીતે અસર કરે છે? તે વિશે જણાવો. (7 Marks)

Q.5 નીચેના બાર પ્રશ્નોમાંથી સાત પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (14 Marks)

1. 'ફિસ્કલ પોલિસી' (Fiscal Policy) વિશે સમજાવો.
2. રાજ્ય સૂચિ (State List), યુનિયન સૂચિ (Union List) અને સહવર્તી સૂચિ (Concurrent List) વિશે સમજાવો.
3. ભારતીય સામાજિક માળખામાં ગ્રામીણ-શહેરી વિભાજનનું મહત્વ શું છે? સમજાવો.
4. ભારતીય સમાજમાં આધુનિકતાના કોઈ પણ બે પડકારો વિશે જણાવો.
5. 'બહુવાદ' (Pluralism) વિશે જણાવો તેમજ ભારતીય સમાજમાં તેનું મહત્વ સમજાવો.
6. ભારતીય સંસ્કૃતિમાં આતિથ્યની વિભાવના અથવા 'અતિથિ દેવો ભવ' એ સામાજિક પ્રત્યાયનને કેવી રીતે આકાર આપે છે? તેના બે કારણો વિશે જણાવો.
7. ગુજરાતમાં સિંધુ ખીણની સંસ્કૃતિ સાથે સંલગ્ન હોય, તેવા બે સ્થળોના નામ આપો.
8. ભારતીય સમાજમાં 'સામાજિક સ્તરીકરણ' એટલે શું? જણાવો.
9. એમપી (MP), એમએલએ (MLA) અને મ્યુનિસિપલ કાઉન્સિલર (Municipal Councillor) વચ્ચેનો તફાવત લખો.
10. ભારતીય વહીવટી તંત્રના સંદર્ભમાં 'ગુડ ગવર્નન્સ' ના ખ્યાલને ટૂંકમાં સમજાવો.
11. વિશ્વની કોઈપણ બે અલગ અલગ પ્રકારની રાજકીય વ્યવસ્થાઓ વિશે લખો.
12. ભારતમાં પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓનું પ્રાથમિક કાર્ય શું છે? તેનો ઉલ્લેખ કરો.

E1276-3

Masters in Development Communication (MDC)
MDC 401 Demographic Profile of India and Development
First Semester Examination
January February 2025
(English Version)

Total Marks: 70

Time: 2:30 Hours

(Instructions: All question carry equal Marks)

Q.1 Discuss the role of education in transforming Indian society. Analyze the evolution of the education system from colonial times to the present day and its impact on social mobility. **(14 Marks)**

Or

Q.1 (A) Explain the role of media in shaping Indian society. How does media influence social attitudes, culture and public opinion? **(7 Marks)**

Q.1 (B) What are the causes and consequences of communalism in India? Discuss its impact on social harmony and national integration. **(7 Marks)**

Q.2 Define 'Culture' and explain the difference between 'Culture' and 'Civilization.' **(14 Marks)**

Or

Q.2 (A) Write a note on any two monuments of the Heritage city of Ahmedabad. **(7 Marks)**

Q.2 (B) What role do festivals and rituals play in preserving and transmitting cultural traditions? **(7 Marks)**

Q.3 Describe the Fundamental Rights entrusted in the constitution of India. Also mention the duties of the Indian Citizen. **(14 Marks)**

Or

Q.3 (A) Which are Directive Principles of State Policy. Are they enforceable by court of law? Discuss. **(7 Marks)**

Q.3 (B) Which are the five most important institutions of democracy in our nation? write notes about each of them. **(7 Marks)**

Q.4 Discuss the structure and functioning of the Indian Administrative System at the national, state and local levels. How do these levels of administration contribute to the overall governance in India? **(14 Marks)**

Or

Q.4 (A) Examine the key roles and responsibilities of various governing bodies within the Indian government at the national level. **(7 Marks)**

Q.4 (B) Discuss the challenges faced by the Indian Administrative System in implementing development policies effectively. How do these challenges affect governance at different levels? **(7 Marks)**

(Page No.1)

(P.T.O)

Q.5 Attempt any Seven out of Twelve:

(14 Marks)

1. Explain, 'Fiscal Policy'.
 2. Explain, what is 'State List', 'Union List' and 'Concurrent list'?
 3. What is the importance of rural-urban divide in Indian social structure?
 4. Write down any two challenges of modernity in Indian society?
 5. Explain 'Pluralism' and explain its significance in Indian society.
 6. How does the concept of hospitality or 'Atithi Devo Bhava', shape social interactions in Indian culture? Give two reasons.
 7. Give names of two sites of Indus valley civilization in Gujarat.
 8. What do you understand by 'social stratification' in Indian society?
 9. Write the difference of MP, MLA, Municipal Councillor.
 10. Briefly explain the concept of 'Good Governance' in the context of the Indian administrative system.
 11. Write about any two different types of political systems in the world.
 12. What is the primary function of Panchayati Raj Institutions in India? Mention.
-